

21.01.2020

Asia/5

§ 28

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoaloitteesta koskien Van- hankaupunginkosken padon osittaista tai kokonaan purkamista

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Anni Sinnemäki: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydäl-
le.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Jussi Luomanen, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 38626
jussi.luomanen(a)hel.fi
Irene Varila, lakimies, puhelin: 310 37451
irene.varila(a)hel.fi

Liitteet

1 Kvsto 10102018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan
lausunnon:

Käsitellessään Vanhankaupunginkosken padon osittaista tai kokonaan
purkamista perustuen yhteiskunnallisen kannattavuuden arviointiin ja
edelleen tämän arvioinnin perusteella valmisteltavaa suunnitelmaa pa-
don purkamiseksi kaupunginvaltuusto palautti asian uudelleen valmis-
teltavaksi 22.5.2019.

Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitetävän Vanhankaupunginkosken
padon osittaisen tai kokonaisen purkamisen vaikutukset koko Vantaan-

joen alueen luontoon laajasti ja aloittaa padon purkamisen valmistelun, jos se on selvityksen pohjalta perusteltua.

Helen Oy ilmoitti 12.11.2019 sulkevansa Vantaanjoessa olevan Vanhankaupungin vesivoimalan vuoden 2019 loppuun mennessä. Sulkeamisen jälkeen voimalaitoksen turbiineihin ei enää johdeta vettä. Tämä tarkoittaa sitä, että kalat eivät enää joudu turbiineihin ja kuole tai vahingoitu.

Voimalaitoksen sulkeminen muuttaa myös Vantaanjoen veden juoksu- tusta. Kun voimalaitos ei enää tarvitse vettä, voidaan virtausta ohjata siten, että itähaarassa virtaava vesimäärä kasvaa ja sen tarjoama reitti on kaloille houkuttelevampi. Veden säännöstelyssä ei tarvitse enää ottaa huomioon voimalaitoksen vesitarpeita, jolloin itähaaran virtaama ja vesimäärää houkuttelee kaloja niiden uudessa kohti joen yläjuoksua sekä Vanhankaupunginlahtea ja merta.

Kaupunkiympäristölautakunta katsoo, että voimalaitoksen sulkemisen jälkeen on ensin aiheellisista seurata, miten voimalaittoiminnan päättyminen ja itähaaran muutostyöt vaikuttavat itähaarassa kalojen liikkumiseen ennen kuin selvitetäisiin padon purkamisen laajempia vaikutuksia Vantaanjoen vesistöön ja vesitasapainoon.

Vuonna 2018 valmistui kaupunginhallituksen päätökseen (9.1.2017 § 27) pohjautuva Vanhankaupunginkosken itähaaran kunnostussuunnitelman työohjelma, jonka kansliapäällikkö on hyväksynyt. Itähaaran kunnostuksen suunnittelun lähtökohtana on erityisesti parantaa haaran houkuttelevuutta ja mahdollistaa myös heikommin uivien kalojen, kuten särkikalojen, elinolosuhteet.

Kunnostussuunnitelman laadinta jatkuu laadittujen sekä laadittavien luonto- ja ympäristöselvitysten ja muiden arviointien pohjalta. Kaupunkiympäristölautakunnalle päätettäväksi tuotavaan kunnostussuunnitelman laadintaan tekoon menee arvion mukaan vielä vuoden verran. Suunnitelmassa huomioidaan muuttunut tilanne eli voimalaittoiminnan loppuminen. Itähaaran kunnostustyöt ja alueen virkistyskäytön mahdollisuuksien parantaminen olisi näin ollen mahdollista aloittaa vuonna 2021.

Kaupunkiympäristön toimiala osallistuu vuonna 2020 Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen selvitykseen koskien kalojen liikkumista Vanhankaupunginkosken alueella ja edelleen Vantaanjoessa. Selvitys tukee myös itähaaran kunnostussuunnitelman laadintaa.

Padon purkamista on selvitetty laajasti vuonna 2016 muun muassa selvityksessä Helsingin Vanhankaupunginkosken padon purkamisen

oikeudellisista edellytyksistä. Padon suojelu on vahva, sillä se on suojeltu eri kaavoissa aina maakuntakaavatasosta asemakaavaan. Alue on myös valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Kaupunkia koskee maankäytön suunnittelussa myös valtioneuvoston valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka edellyttävät, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Länsihaaran pato on suojeltu vuonna 1998 voimaan tulleessa asemakaavassa (10240) merkinnällä s-3: ”Suojeltava alueen osa, jolla olevat pato- ja siltarakenteet tulee säilyttää tai tarvittaessa uusia siten, että ympäristön historiallinen arvo säilyy”. Oikeudellisessa selvityksessä arvioitiin, että padon purkamiseen tähtäävä asemakaava olisi todennäköisesti ristiriidassa lainsäädännön kanssa. Tämän hetkisen tiedon perusteella sellaisen asemakaavamuutoksen laatiminen, jossa kivipadolle ei osoiteta suojelumerkintää, olisi ELY-keskuksen mukaan kulttuuriympäristöä koskevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden sekä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia koskevan 54 §:n vastainen.

Edellä kuvatun johdosta ja huomioon ottaen oikeudellinen selvitys koskien padon purkamista voidaan päätyä siihen, että suojelumerkinnän poistaminen kaavasta, jotta pato voitaisiin purkaa, näyttää lähes mahdolliselta. Selvitysten laadinta, joilla selvitetäisiin padon purkamisen vaikutuksia muun muassa koko Vantaanjoen alueen luontoon laajasti olisi perusteetonta ja myös kallista eikä toisi käsittelyssä olevan asian ratkaisemisen kannalta lisäarvoa eikä olisi kaupungin kokonaisedun mukaista.

Aikaisempien kaupunginhallituksen ja kansliapäällikön päätösten nojalla kaupunkiympäristön toimiala jatkaa itähaaran nousuesteiden poistamisen suunnittelua ja toteuttaa ne mahdollisimman nopeasti. Vuoden 2020 toimintasuunnitelmassa on varauduttu tarkentavien virtausmitausten tekemiseen ja yksityiskohtaisen kunnostussuunnitelman laadintaan.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Atte Harjanne ja 15 muuta valtuutettua ovat tehneet 10.10.2018 seuraavan valtuustoaloitteen:

”(Taas uusi) aloite Vanhankaupunginkosken padon purkamisen kannattavuudesta ja suunnittelusta Helsingin kaupunkistrategia vuosille 2017-

2021 [1] linjaa, että kaupungissa parannetaan vesistöjen tilaa ja kiinnitetään huomiota vaelluskalakantojen elpymiseen. Helsingin merkittävin vaelluskalakantojen elpymisen este on Vanhankaupunginkosken länsihaaran sulkeva pato. Padon purkaminen olisi merkittävä konkreettinen toimenpide, jolla kaupunki suojelee luonnon monimuotoisuutta, joka on maailmanlaajuisesti uhattuna. Purkaminen mahdollistaa myös vetovoimaisen matkailukohteen kehittämisen, mikä on sekin linjassa strategian kanssa.

Padon purkamista on esitetty useita kertoja, viimeksi vuonna 2014 valtuutettu Jukka Relanderin aloitteesta. Aloitteen käynnistämisen selvitys- ja valmistelutyön pohjalta kaupunki julkisti vuonna 2018 suunnitelman Vanhankaupunginkosken itähaaran kunnostamisesta. Päätöstä suunnitelman toteuttamisesta ei kuitenkaan ole tehty, eikä itähaaran kunnostus ole hyödyiltään padon purkamiseen verrattava toimenpide.

Relanderin aloitteen yhteydessä kaupunki toteutti selvityksen padon purkamisen oikeudellisista edellytyksistä [2] ja padon purkamisvaihtoehtojen selvityksen [3]. Selvitysten perusteella on ilmeistä, että purkaminen on juridisesti monimutkainen hanke, ja vaatii erittäin painavat perustelut. Varsinaista arviota yhteiskunnallisesta kannattavuudesta ei kuitenkaan vielä tehty. Tällaisen arvion tulisi kattaa purkamisen vaikutukset luontoarvoihin ja virkistys- ja matkailuarvoihin kulttuurihistoriallisten arvojen ohella. Lopulta kyse on hyötyjen ja haittojen suhteuttamisesta ja poliittisesta tahtotilasta.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että kaupunki toteuttaa Vanhankaupunginkosken padon osittaisen tai kokonaisen purkamisen yhteiskunnallisen kannattavuuden arvioinnin tarvittavassa laajuudessa, ja valmistelelee suunnitelman padon purkamisesta mikäli se on arvion pohjalta perusteltua.

[1] Helsingin kaupunki (2018) Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021

[Maailman toimivin kaupunki-Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021](#)

2] Kokko, K., Häkkänen, M., Paloniitty, T., Vaara, E. (2016) Selvitys Helsingin Vanhankaupunginkosken padon purkamisen oikeudellisista edellytyksistä

<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/42/42237e9095f17e77654b463dd24a4589974791b2.pdf>

[3] Helsingin kaupunki (2016) Vanhankaupunginkosken padon purkamisen vaihtoehtotarkastelun ohjelmointi ja kustannusarvio

21.01.2020

Asia/5

<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/8e/8e0cbfb44b3563db81914f7c823aa40dbd9a77bc.pdf> "

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 17.12.2019 mennessä.

Kaupunginkanslia on myöntänyt lausunnon antamiselle lisääaikaa 21.1.2020 saakka.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Jussi Luomanen, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 38626
jussi.luomanen(a)hel.fi
Irene Varila, lakimies, puhelin: 310 37451
irene.varila(a)hel.fi

Liitteet

1 Kvsto 10102018

Oheismateriaali

1 Vanhankaupunginkosken padon purkamisen vaihtoehtotarkastelun ohjelmointi ja kustannusarvio
2 Selvitys Helsingin Vanhankaupunginkosken padon purkamisen oikeudellisista edellytyksistä
3 ELY:n lausunto Helsingin Vanhankaupunginkosken länsihaaran padon purkamisesta
4 Vanhankaupunginkosken itähaaran kunnostus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 14.01.2020 § 11
Kaupunkiympäristölautakunta 17.12.2019 § 667
Kaupunkiympäristölautakunta 10.12.2019 § 650
Kaupunkiympäristölautakunta 12.03.2019 § 126
Kaupunkiympäristölautakunta 05.03.2019 § 121

21.01.2020

Asia/5

Kaupunkiympäristölautakunta 26.02.2019 § 86

Kaupunkiympäristölautakunta 05.02.2019 § 71

Kaupunginvaltuusto 22.05.2019 § 165

Kaupunginhallitus 06.05.2019 § 318

Kaupunginhallitus 29.04.2019 § 270